

Research Paper

Analysis of the Orientation of Iran International TV Regarding the Unrest in the Fall of 2022 in Iran: A Roundtable Case Study

*Khalilollah Sardarnia¹ Hamdallah Akvan² Seyed Mohammad Taghavi³

1 Professor, Department of Political Science, Faculty of Law and Political Science, Shiraz University, Shiraz, Iran

2. Department of Political Science, Faculty of Humanities, Yasouj University, Yasouj, Iran

3. M.A. Student in Political Science, Shiraz University, Shiraz, Iran

DOI: <https://doi.org/10.22034/ipsa.2025.547>

Receive Date: 28 February 2025

Revise Date: 26 July 2025

Accept Date: 20 August 2025

©2021 by the authors, Licensee IPSA, Tehran, Iran. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

Extended Abstract

Introduction

In today's world, media are not mere information channels but crucial agents shaping public perception and constructing social realities. By producing and circulating meaningful discourses, media influence how political, social, and cultural phenomena are understood. Storytelling thus serves as a strategic tool to sway public opinion and mobilize collective action. Media platforms become contested arenas where various actors compete to assert dominant narratives. Since 2017, internal developments in the Islamic Republic of Iran have intensified these narrative struggles. Protests in December 2017, November 2019, and July 2021 revealed compounded crises across economic, social, cultural, and political spheres. This trajectory culminated in an "omni-crisis" in fall 2022, affecting multiple dimensions of collective life. This period became a focal point of intense narrative conflict, with transnational Persian-language media significantly shaping the framing and representation of unrest. Iran International TV was prominent in this regard, leveraging substantial financial resources and diverse formats—especially roundtables and talk shows—to produce ideologically driven representations of events. Through selective guest choices, question framing, topic emphasis, and omission of opposing views, it constructed a mediated "reality" that influenced public opinion. This process aligns with concepts of simulation and hyperreality, where media create autonomous realities that no longer mirror but replace actual events, turning political conflicts into mediated spectacles.

Methodology: This study employs critical discourse analysis (CDA) to investigate how Iran International discursively constructed the 2022 unrest in Iran. Central to this approach is the concept of "representation" as an active, meaning-making process rather than a passive reflection of reality. Media use language and discourse to reshape audience perceptions, creating ideologically charged narratives. The analysis is based on Teun A. van Dijk's CDA framework, emphasizing the link between language, power, and ideology. Van Dijk's "ideological square" highlights how media promote positive self-images while delegitimizing the other. Iran International portrays the state as a "repressive

* Corresponding Author:
Khalilollah Sardarnia, Ph.D.
E-mail: Kh_sardarnia@yahoo.com

other" and protesters as the "victimized self." Methodologically, the study uses a qualitative approach, analyzing six purposively selected roundtable programs from October to December 2022. Selection criteria included relevance to the unrest, audience reach, expert participation, and format diversity. Data collection combined direct observation of audio-visual elements, full transcription of dialogue, and analysis of non-verbal features. Analysis occurred on three levels: micro (linguistic), meso (discursive strategies), and macro (ideological framing). At the macro level, dominant themes such as regime change, state-opposition conflict, and Iran as a global threat emerged. These were linked to linguistic and rhetorical strategies and interpreted through van Dijk's ideological square and Hall's representation theory.

Discussion

1. Macro-Level Analysis: Iran International's programming presented a coherent discursive formation linking calls for regime change with depictions of domestic oppression and international threat. Central was the regime change discourse, portraying the Islamic Republic as inherently dysfunctional and beyond reform. The 2022 protests were framed not as isolated events but as a historic rupture signaling the system's irreversible collapse. Phrases like "the Islamic Republic has reached a dead end" anchored this rhetoric, emphasizing the impossibility of reform within the current structure. This narrative reinforced a persistent state-versus-people binary, depicting the government as a brutal dictatorship opposing a morally righteous and heroic citizenry. Protesters were valorized as courageous and principled, while state actors were labeled "oppressive forces," "dictatorship," and "brutality." This moral dichotomy legitimized resistance as ethically justified. On a broader scale, the Iranian state was framed as an international threat. Frequent references to nuclear ambitions, regional military interventions, and human rights abuses positioned the regime as a source of global instability. This discourse implicitly and explicitly justified international scrutiny and intervention as moral necessities against a rogue and dangerous state.

2. Meso level: At the meso-level, analysis of linguistic strategies shows that Iran International used specific media techniques to reinforce the broader discourses. These strategies acted as intermediaries linking macro-level ideological frames with micro-level rhetorical choices. Table 4 summarizes these techniques with representative examples, demonstrating how language was employed to sustain the overall narrative framework.

Table (1). Linguistic Strategies and Discursive Examples in Iran International's Programming

Linguistic Strategy	Discursive Examples	Definition	Purpose
Negative Framing	"Signs of the Islamic Republic's collapse?"; "Iran faces political, social, and economic crises." (Under the Microscope); "The regime relies on distortion, censorship, and concealment." (Special News Dialogue)	Emphasizing negative aspects and dysfunctions without referring to contextual or positive elements.	To instill hopelessness, undermine trust in the system, and weaken domestic legitimacy.
Emphasis	"Plainclothes forces, with university security's help, are shooting students on campuses." (Headline); "A hundred days of historic protests—the longest in Iran's history." (Under the Microscope)	Repeated focus on and exaggeration of specific events (e.g., violence or protests).	To increase public anger, attract international sympathy, and demonstrate the scale of protests.
Distortion	"Students at 100 universities have left classes in protest." (Special News Dialogue); "Even sending a single message online is impossible." (Outlook)	Providing false or selective information to reinforce an anti-regime narrative.	To create distrust, undermine official information, and induce a sense of crisis.
Inducing Hopelessness	"The Islamic Republic is at a dead end with no choice but to yield." (Under the	Repetition of phrases conveying to the	To encourage overthrow, eliminate hope for internal

	Microscope); “Despite full repression, protesters remain fearless.” (Outlook)	audience that there is no solution except fundamental change.	reforms, and intensify civil disobedience.
Generalization	“All Iranians have united against oppression.” (Outlook); “Headscarf-burning celebrations have occurred across cities and villages.” (Under the Microscope)	Extending a specific event or behavior of a small group to the entire society or regime.	To demonstrate the widespread nature of protests, increase pressure on the regime, and attract international support.
Polarization	“Politicians call for a global shift in relations with Iran.” (Front Page); “Streets have become battlefields between people and security forces.” (Outlook)	Creating and emphasizing bipolar divisions between groups, such as the people versus the regime.	To increase division, incite confrontation, and delegitimize the regime.

3. Micro-Level Analysis: At the micro-level, the media discourse analyzed demonstrates a structured and ideologically charged use of rhetorical and stylistic strategies that reinforce broader discourses. A key technique is the use of loaded, value-laden vocabulary. Terms like “tyrannical regime,” “freedom-loving youth,” and “bloody crackdown” do more than describe events; they morally position actors, creating a stark dichotomy between a repressive state and virtuous protesters. This lexical polarization establishes an implicit moral framework directing audience interpretation. Tonal modulation further supports this framing. Presenters adopt a sympathetic, emotionally resonant tone toward protesters while using aggressive, accusatory, or mocking tones for authorities, signaling who merits empathy or condemnation. Metaphorical and figurative language dramatizes events, with expressions such as “the flames of revolution” or likening Iran to “another Syria” evoking crisis and instability, thus heightening urgency and emotional engagement. Hyperbolic claims like “the longest protest in Iran’s history” amplify the events’ scale and significance, often without empirical basis, serving to intensify perceptions of rupture and systemic collapse. Hyperbole here functions as ideological intensification rather than mere dramatization. Directive speech acts, including explicit mobilization calls such as “gather at universities on Saturday,” shift media from neutral reporting to active intervention, positioning it as a political actor shaping behavior. Selective quotation practices reinforce discursive uniformity by privileging opposition voices and excluding dissent, constructing a monologist narrative that suppresses internal contestation and alternative perspectives. Together, these micro-discursive strategies reflect and reproduce the media’s macro-level ideological stance. Drawing on critical discourse analysis insights, language is not just information but a tool for ideological reproduction. Through lexical choice, tone, figurative language, exaggeration, directives, and selective citations, the media constructs a discursive reality aligned with a specific political agenda. This reveals media discourse as a site where power, ideology, and representation intersect to shape public perception and political engagement.

Conclusion

This study examined Iran International’s discursive framing of Iran’s 2022 unrest, revealing a multi-layered, ideologically driven media narrative. Using critical discourse analysis, it showed how linguistic choices, rhetorical strategies, and framing techniques combined to create a hyperreal representation aligned with soft power goals and ideological persuasion. At the macro level, dominant discourses included regime change, binary opposition, and international threat, enacted through meso-level strategies such as demonization, distortion, and polarization. Micro-level rhetorical tools—loaded language, metaphor, tone, and hyperbole—further reinforced this constructed narrative. Findings highlight Iran International’s role beyond broadcasting, acting as an active participant in narrative warfare. Its programming exemplifies soft power dynamics within hybrid conflicts, where media discourse serves as a contested space for meaning production. The research contributes to debates on media representation, propaganda, and public opinion during political crises. The study also supports key theories: Hall’s concept of media as

meaning-makers, van Dijk's ideological discourse model, and theories of agenda-setting, cultivation, and media dependency. In contexts of domestic media voids, outlets like Iran International gain strategic influence by shaping public interpretation of reality. Ultimately, Iran International's 2022 programming represented a deliberate soft power intervention, employing discourse to challenge the Iranian state's legitimacy and advocate systemic change. These findings carry implications for media literacy, policy, and understanding global media's impact on national sovereignty.

Keywords: Critical Discourse Analysis, Iran International Television, Media Representation, 2022 Unrest, Soft Warfare.

References

- Ahmadi, Narges, & Rezaei, Somayeh. (2023). Representation of Iranian Women in Iran International Network: A Discourse Analysis Approach. **Media Cultural Studies**, 15(2), 115–136. (In Persian)
- Alipour, Morteza, & Soleimani, Fatemeh. (2021). Discourse Analysis of the Representation of Popular Protests on Iran International Network. **Media and Society Quarterly**, 9(3), 73–95. (In Persian)
- Ball-Rokeach, S. J., & DeFleur, M. L. (1976). A dependency model of mass-media effects. **Communication Research**, 3(1), 3–21.
- Baudrillard, J. (1983). **Simulations** (P. Foss, P. Patton, & P. Beitchman, Trans.). New York, NY: Semiotext(e).
- Fanaei, Amir. (2018). Media Literacy in Iran: Challenges and Solutions. **Journal of Cultural and Communication Studies**, 10(1), 75–94. (In Persian)
- Ganji, Behrakh, Pourjafari, Alireza, & Yarkeh-Salkhuri, Arezoo. (2023). Discourse Analysis of Iran International's News Coverage of the Fall 2022 Unrest. **Islamic Revolution Media Studies**, 20(2), 123–145. (In Persian)
- Gerbner, G., Gross, L., Morgan, M., & Signorielli, N. (1980). The "mainstreaming" of America: Violence profile no. 11. **Journal of Communication**, 30(3), 10–29.
- Gholami, Mohsen, & Fathi, Reza. (2022). Representation of Iran's Electoral System in Foreign Media. **Communication Research Journal**, 28(4), 110–130. (In Persian)
- Hall, S. (1980). Encoding/decoding. In S. Hall et al. (Eds.), **Culture, Media, Language**. London: Hutchinson.
- Jørgensen, Marianne, & Phillips, Louise. (2010). **Discourse Analysis as Theory and Method** (Hadi Jalili, Trans.). Tehran: Ney. (In Persian)
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). **Naturalistic inquiry**. Sage.
- Livingstone, S., & Helsper, E. J. (2008). Parental mediation of children's internet

- use. **Journal of Broadcasting & Electronic Media**, 52(4), 581–599.
- McCombs, M. E., & Shaw, D. L. (1972). The agenda-setting function of mass media. **Public Opinion Quarterly**, 36(2), 176–187.
- Mohammadi, Reza, Kazemi, Parvaneh, & Naderi, Mahmoud. (2022). Critical Discourse Analysis of Media Coverage of the November 2019 Protests in Iran International. **Middle East Communication Studies**, 6(1), 49–70. (In Persian)
- Nazari, Hadi, & Na'mati Anarki, Davoud. (2017). "Reverse Orientalism" in the Representation of the West by the Islamic Republic of Iran's National Broadcaster. **Political Science Research Journal**, 12(2), 151–188. (In Persian)
- Nazari, Kamran, & Ataei, Bahram. (2023). A Comparative Analysis of Iran International and BBC Persian Media Discourses on Nuclear Negotiations. **International and Media Studies**, 5(2), 89–106. (In Persian)
- Nye, Joseph. (2008). **Power in the Information Age: From Realism to Globalization** (Saeed Mirtorabi, Trans.). Tehran: Center for Strategic Research. (In Persian)
- Nye, Joseph S. (2013). **The Future of Power** (Askar Ghahremanpour, Trans.). Tehran: Strategic Studies Institute. (In Persian)
- Petty, R. E., & Cacioppo, J. T. (1986). **Communication and persuasion: Central and peripheral routes to attitude change**. Springer-Verlag.
- Tajik, Mohammadreza. (2010). Semiotics: Theory and Method. **Political Science Research Journal**, 5(4), 7–39. (In Persian)
- Van Dijk, Teun A. (1993). **Elite discourse and racism**. Sage Publications.
- Van Dijk, Teun A. (1997). **Studies in Discourse Analysis: From Text Grammar to Critical Discourse Studies** (Shabanali Bahrampour, Trans.). Tehran: Media Studies and Development. (In Persian)
- Van Dijk, Teun A. (1998). **Ideology: A multidisciplinary approach**. Sage Publications.
- Van Dijk, Teun A. (1999). **Text and Discourse Analysis** (Peyman Keyfarrokhi, Trans.). Tehran: Pursesesh. (In Persian)
- Van Dijk, Teun A. (2006). Discourse and manipulation. **Discourse & Society**, 17(2), 359–383.

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

تحلیل جهت‌گیری تلویزیون ایران اینترنت‌نشال درباره نآرامی‌های ایران در پاییز ۱۴۰۱؛ مطالعه موردی میزگردها*

*خلیل‌الله سردارنیا^۱ حمداله اکوانی^۲ سیدمحمد تقوی^۳

۱. استاد گروه علوم سیاسی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران

۲. دانشیار، گروه علوم سیاسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه یاسوج، یاسوج، ایران

۳. دانشجوی کارشناسی ارشد علوم سیاسی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران

لینک گزارش نتیجه مشابهت‌یابی: <https://www.samimnoor.ir/view/fa/SimilarityResult?ItemID=0698014868/1%>

 <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.1735790.1404.20.3.4.9>

چکیده

پژوهش حاضر در پی بررسی گفتمان شبکه تلویزیونی ایران اینترنت‌نشال در بازنمایی نآرامی‌های پاییز ۱۴۰۱ در ایران (برپایه رویکرد تحلیل گفتمان انتقادی تئون ون‌دایک) است. هدف اصلی پژوهش، شناسایی نوع گفتمان به‌کاررفته برای تأثیرگذاری بر افکار عمومی و جهت‌دهی به ادراک مخاطبان است. داده‌های پژوهش دربردارنده شش برنامه زنده گفت‌وگومحور این شبکه بوده است که با روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شده‌اند. چارچوب نظری بر نظریه بازنمایی استوار است و یافته‌ها نشان می‌دهد که ایران اینترنت‌نشال با ترسیم تصویری بحرانی از وضعیت سیاسی، اقتصادی، و اجتماعی ایران، گفتمان تقابل مردم و حاکمیت و ناکارآمدی نظام را تقویت می‌کند. همچنین، از طریق برجسته‌سازی نقش غرب، به‌ویژه آمریکا، به‌عنوان ناجی، براندازی جمهوری اسلامی را به‌عنوان راه‌حل معرفی کرده و تلاش می‌کند، ایران را تهدیدی برای نظم منطقه‌ای و بین‌المللی بازنمایی کند.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۲/۱۰

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۰۵/۰۴

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۵/۲۹

نوع مقاله: پژوهشی

واژگان کلیدی:

تحلیل گفتمان
انتقادی، تلویزیون
ایران اینترنت‌نشال،
بازنمایی رسانه‌ای،
اعتراضات ۱۴۰۱،
جنگ نرم

* نویسنده مسئول:

خلیل‌الله سردارنیا

پست الکترونیک: Kh_sardarnia@yahoo.com

* این مقاله برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد سیدمحمد تقوی به راهنمایی دکتر خلیل‌الله سردارنیا در دانشگاه شیراز، واحد بین‌الملل، دانشکده علوم سیاسی، در بهمن ۱۴۰۲ است.

مقدمه

در عصر حاضر، رسانه‌ها، تنها ابزار انتقال اطلاعات نیستند، بلکه به بازیگرانی کلیدی برای شکل‌دهی به ادراک‌های عمومی و برساخت واقعیت اجتماعی تبدیل شده‌اند. آن‌ها با تولید، بازتولید، و توزیع گفتمان‌های معنادار، نقش مهمی در القای معنا به پدیده‌های سیاسی، اجتماعی، و فرهنگی ایفا می‌کنند. روایت‌سازی در این بستر، ابزار مؤثری برای جهت‌دهی به افکار عمومی و تحریک کنش‌های جمعی به‌شمار می‌آید؛ به‌گونه‌ای که عرصه رسانه‌ای را می‌توان میدان نبردی برای رقابت بر سر روایت مسلط دانست؛ روایتی که در آن، بازیگران گوناگون برای تثبیت تصویر خاصی از واقعیت تلاش می‌کنند.

در این زمینه، تحولات داخلی جمهوری اسلامی ایران، به‌ویژه از سال ۱۳۹۶ به این سو، بستر گسترده‌ای را برای تقابل روایت‌ها فراهم کرده است. اعتراضات دی ۱۳۹۶، آبان ۱۳۹۸، و تابستان ۱۴۰۰، نشانه‌هایی از ظهور بحران‌های ترکیبی در حوزه‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، و سیاسی بودند که سرانجام، در پاییز ۱۴۰۱ به نقطه اوج خود رسیدند. این مقطع، شاهد شکل‌گیری نوعی ابربحران بود که ابعاد گوناگون زیست جمعی را درگیر کرد و رقابت روایت‌ها بر سر آن، به یکی از مهم‌ترین جلوه‌های جنگ نرم تبدیل شد. در این میان، رسانه‌های فارسی‌زبان برون‌مرزی، نقش برجسته‌ای در پوشش و بازنمایی ناآرامی‌ها ایفا کردند. در صدر آن‌ها، تلویزیون «ایران اینترنشنال» با بهره‌گیری از منابع مالی گسترده (که به‌ویژه پشتیبانی عربستان سعودی از آن گزارش شده است) و قالب‌های متنوع برنامه‌سازی، تلاش کرده است با روایت‌سازی خاصی تحولات ایران را از منظری جهت‌دار بازنمایی کند. از میان قالب‌های این رسانه، برنامه‌های گفت‌وگومحور و میزگردی، به‌دلیل حضور کارشناسان مختلف و برخورداری از ساختار تحلیلی، فضای مناسبی را برای شکل‌دهی به گفتمان رسانه‌ای فراهم می‌کنند. این برنامه‌ها از طریق انتخاب گزینشی مهمانان، نحوه طرح پرسش‌ها، برجسته‌سازی برخی موضوعات، و حذف یا به‌حاشیه راندن برخی دیگر، به خلق یک «واقعیت» رسانه‌ای دست می‌زنند که می‌تواند آگاهانه، افکار عمومی را به مسیر خاصی هدایت کند. این فرایند در چارچوب مفاهیم موردنظر ژان بودریار درباره شبیه‌سازی و فراواقعیت قابل تحلیل است (بودریا، ۱۹۸۳). به نظر او، رسانه‌ها در دوران معاصر، دیگر بازتاب‌دهنده واقعیت نیستند،

1. Baudrillard

بلکه خود، تولیدکننده واقیعت‌هایی مستقل از جهان عینی‌اند. او نمونه آشکار این وضعیت را در بازنمایی جنگ خلیج فارس می‌بیند؛ جایی که تصاویر و بازنمایی‌های رسانه‌ای چنان مسلطند که خود جنگ به امری نمایش‌گونه تقلیل می‌یابد (تاجیک، ۱۳۸۹، ۱۷). بر همین اساس، می‌توان بازنمایی تحولات اخیر ایران در رسانه‌هایی مانند ایران‌اینترنشنال را نیز از زاویه فراواقیعت و اکاوی کرد؛ رسانه‌ای که در پاییز ۱۴۰۱، یکی از فعال‌ترین کنشگران عرصه جنگ روایت‌ها بود و بازتاب گسترده‌ای از تحولات ایران را تولید و توزیع کرد؛ از این رو، بررسی اینکه این رسانه چگونه این ناآرامی‌ها را بازنمایی کرده است، ضرورت و اهمیت ویژه‌ای دارد.

۱. پیشینه پژوهش

در سال‌های اخیر و با گسترش رسانه‌های فارسی‌زبان خارج از کشور، به ویژه شبکه ایران‌اینترنشنال، توجه پژوهشگران به بازنمایی ایران در این رسانه‌ها افزایش یافته است. این مطالعات، بیشتر با بهره‌گیری از تحلیل انتقادی گفتمان، چارچوب‌سازی خبری، و نشانه‌شناسی رسانه‌ای، راهبردهای معنایی و جهت‌گیری‌های سیاسی این شبکه را بررسی کرده‌اند.

علی‌پور و سلیمانی (۱۴۰۰) در مقاله «تحلیل گفتمان بازنمایی اعتراضات مردمی در شبکه ایران‌اینترنشنال»، نشان داده‌اند که این شبکه با تقابل‌سازی‌هایی مانند «مردم/حاکمیت» و «قربانی/سرکوبگر»، تصویر قطبی و ساده‌انگارانه‌ای از جامعه ایران ترسیم می‌کند. آنان با استفاده از چارچوب نظری گافمن، چگونگی سازمان‌دهی زبانی و بصری معانی را تحلیل کرده‌اند.

غلامی و فتحی (۱۴۰۱) در مقاله «تحلیل محتوای بازنمایی انتخابات ایران در شبکه ایران‌اینترنشنال»، گفتمان تقابلی این شبکه در راستای تضعیف مشروعیت نهادهای رسمی انتخاباتی را بررسی کرده‌اند.

محمدی، کاظمی، و نادری (۱۴۰۱) در مقاله «تحلیل انتقادی گفتمان پوشش رسانه‌ای اعتراضات آبان ۱۳۹۸»، با استفاده از الگوی نظری ون‌دایک، نشان داده‌اند که این شبکه با حذف صدای رسمی، قطب‌بندی ارزشی، و اسطوره‌سازی از معترضان، گفتمانی براندازانه تولید می‌کند.

گنجی، پورجعفری، و یارکه سلخوری (۱۴۰۲) در مقاله «تحلیل گفتمان اخبار ایران‌اینترنشنال درباره اغتشاشات پاییز ۱۴۰۱»، با بررسی اخبار مربوط به مرگ مهسا امینی،

نتیجه گرفته‌اند که این شبکه، با تأکید بر مضامینی چون «حجاب اجباری»، «نبود آزادی»، و «نقض حقوق بشر»، وضعیت جمهوری اسلامی را بحرانی بازنمایی می‌کند.

احمدی و رضایی (۱۴۰۲) در مقاله‌ای با عنوان «بازنمایی زنان ایرانی در شبکه ایران اینترنشنال»، اقدام به تصویرسازی زنان در قالب قربانی، کنشگر، و نماد ستمدیدی کرده‌اند؛ تصویری با بار سیاسی که شکاف سنت و مدرنیته را برجسته می‌کند.

نظری و عطایی (۱۴۰۲) نیز در مقاله «مقایسه گفتمان رسانه‌های ایران اینترنشنال و BBC فارسی» نشان داده‌اند که ایران اینترنشنال در مقایسه با BBC، گفتمانی تهاجمی‌تر در حوزه سیاست خارجی ایران داشته و دیپلماسی جمهوری اسلامی را ناکارآمد و فاقد مشروعیت معرفی می‌کند.

بیشتر این پژوهش‌ها بر تحلیل محتوای کلی تمرکز داشته‌اند و کمتر به ساختارهای گفتمانی در قالب‌هایی مانند میزگردها و گفت‌وگوهای تعاملی، که محور پژوهش حاضر است، پرداخته‌اند.

۲. چارچوب نظری و مفهومی پژوهش

این پژوهش با هدف تحلیل گفتمان رسانه‌های شبکه ایران اینترنشنال در بازنمایی ناآرامی‌های پاییز ۱۴۰۱، بر مبنای مجموعه‌ای از نظریه‌های بنیادی در حوزه‌های مطالعات رسانه، تحلیل گفتمان، ارتباطات سیاسی، و جامعه‌شناسی انتقادی طراحی شده است. چارچوب نظری حاضر در تلاش است با آمیختن مفاهیم کلیدی و نظریه‌های تبیینی، سازوکارهای معنابخشی، ایدئولوژیک‌سازی، و تأثیرگذاری رسانه‌ای را در شرایط بحران اجتماعی واکاوی کند.

در مرکز این چارچوب، مفهوم «بازنمایی» قرار دارد که بنا بر دیدگاه استوارت هال (۱۹۸۰)، نه بازتاب منفعلی از واقعیت، بلکه فرایندی فعال و معناساز است. رسانه‌ها با استفاده از زبان، نشانه، و گفتمان، ادراک مخاطبان از رویدادها و کنشگران اجتماعی را شکل می‌دهند. بازنمایی به این معنا، به انتخاب، برجسته‌سازی، و قاب‌بندی عناصر خاصی منتهی می‌شود که روایت مشخصی از واقعیت را می‌سازد؛ روایتی که لزوماً با تجربه زیسته مخاطب یا واقعیت‌های عینی منطبق نیست؛ در نتیجه، بازنمایی ناآرامی‌های ۱۴۰۱ از سوی ایران اینترنشنال را می‌توان کنش گفتمانی‌ای به‌شمار آورد که معناهای خاصی را درباره ماهیت، عوامل، و پیامدهای این رخدادها تولید و تثبیت می‌کند.

برای تحلیل این فرایند، از رویکرد تحلیل گفتمان انتقادی بهره گرفته شده است؛ به ویژه رویکرد تئون ون دایک^۱ (۲۰۰۸) که بر پیوند زبان، قدرت، و ایدئولوژی تأکید دارد. در این چارچوب، گفتمان، نه تنها ساختار زبانی، بلکه کنشی اجتماعی است که در سطوح متنی، شناختی، و ساختاری بررسی می شود. مفهوم مربع ایدئولوژیک (ون دایک، ۱۹۹۸) نشان می دهد که چگونه رسانه ها با اغراق در جنبه های منفی «دیگری» و کم رنگ سازی نقاط ضعف «خودی»، دوگانه های ایدئولوژیک را بازتولید می کنند. بازنمایی ایران اینترنشنال از حاکمیت به عنوان «دیگری سرکوبگر»، و تصویرسازی از معترضان به عنوان «خودی قربانی»، در همین چارچوب تحلیل پذیر است.

در سطح کلان تر، مفهوم «جنگ نرم» نیز مبنای تحلیل قرار می گیرد. جنگ نرم، برخلاف جنگ سخت، از ابزارهای رسانه ای و روانی برای اثرگذاری بر ذهن، باور، و ادراک عمومی بهره می برد (نای، ۱۳۸۷، ۱۳۹۲). ایران اینترنشنال در مقام کنشگر رسانه ای، در بستر جنگ نرم جهانی، روایت های خاصی از ناآرامی ها تولید می کند که با اهداف سیاسی معین پیوند خورده اند. این روایت ها با هدف تضعیف مشروعیت گفتمان رسمی جمهوری اسلامی و همسوسازی افکار عمومی داخلی و خارجی ارائه می شوند.

در این میان، قالب برنامه سازی «میزگرد»، نقش مهمی در تثبیت گفتمان ایفا می کند. این برنامه ها، با وجود ظاهر چندصدایی، با گزینش مهمانان همسو، چینش پرسش ها، و برجسته سازی دیدگاه های خاص، به سوی بازنمایی هدفمند هدایت می شوند. تمرکز بر نقد ساختار حاکمیت، بهره گیری از واژگان عاطفی، و تحلیل های یک سویه، میزگردها را به ابزاری برای جهت دهی افکار عمومی تبدیل می کند.

افزون بر این، نظریه «وابستگی رسانه ای» (بال روکیچ و دفلور^۲، ۱۹۷۶)، تبیین گر نقش رسانه هایی چون ایران اینترنشنال در شرایط بحرانی است. زمانی که رسانه های داخلی، پاسخ گوی نیاز اطلاعاتی جامعه نیستند، مخاطبان به منابع جایگزین رجوع می کنند. در پاییز ۱۴۰۱، این وابستگی رسانه ای، به ویژه با افزایش نیاز به درک واقعیت، جهت گیری سیاسی، و کاهش اضطراب، به شکل گیری پیوند عاطفی و شناختی با این رسانه ها منجر شد و تأثیرگذاری آن ها را دوچندان کرد.

همچنین، نظریه های کلاسیک ارتباطات سیاسی، چون «دستورکار سازی» (مک کامبز و

1. Van Dijk
2. Ball-Rokeach & DeFleur

شاو،^۱ و «کاشت» (گربرنر^۲، ۱۹۸۰) نیز در شکل‌گیری چارچوب نظری پژوهش نقش دارند. «دستورکارسازی»، توضیح می‌دهد که چگونه رسانه‌ها با تعیین اولویت‌های ذهنی، موضوعات خاصی را در کانون توجه قرار می‌دهند، بدون اینکه به‌طور مستقیم به مخاطب بگویند که چگونه بیندیشد. در مقابل، نظریه «کاشت» بر اثرگذاری بلندمدت روایت‌های تکرارشونده رسانه‌ای بر ادراک مخاطب از واقعیت اجتماعی تأکید دارد؛ امری که در رویارویی پیوسته مخاطبان با روایت‌های خاص ایران‌اینترنشنال درباره ناآرامی‌ها، به‌خوبی قابل مشاهده است.

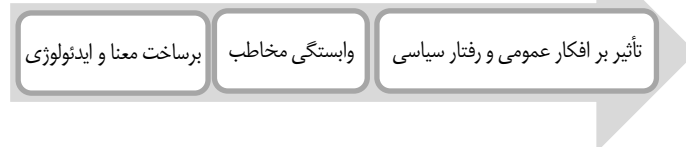
سرانجام، نظریه «اقتناع» (پتی و کاسیوپو^۳، ۱۹۸۶) ابعاد روان‌شناختی تأثیر رسانه‌ای را آشکار می‌کند. عواملی مانند اعتبار منبع، ساختار پیام، و استفاده از زبان احساسی در اقتناع مخاطب نقش بنیادینی دارند. ایران‌اینترنشنال با تکیه بر این شیوه‌ها از چهره‌های معتبر گرفته تا تصاویر تأثیرگذار و تقابل‌های معنایی - می‌کوشد بر نگرش، باور، و رفتار سیاسی مخاطبان تأثیر بگذارد.

در مجموع، این چارچوب نظری با ترکیب مفاهیم بازنمایی، گفتمان، جنگ نرم، وابستگی رسانه‌ای، و نظریه‌های تأثیر رسانه‌ای، امکان تحلیل چندلایه سازوکارهای معنایی، ایدئولوژیک، و روانی را در بازنمایی رسانه‌ای فراهم می‌کند. به این ترتیب، تحلیل گفتمان ایران‌اینترنشنال در ناآرامی‌های ۱۴۰۱، تنها به بررسی ظاهر محتوا محدود نمی‌شود، بلکه مطالعه‌ای ژرف‌نگر درباره قدرت، معنا، و ساخت اجتماعی واقعیت رسانه‌ای است.

در نهایت، الگوی نظری این پژوهش، چارچوبی چندسطحی است که با آمیختن نظریه‌های بازنمایی هال، تحلیل گفتمان انتقادی و ن‌دایک، وابستگی رسانه‌ای، دستورکارسازی، و کاشت و اقتناع، سازوکار تأثیر ایران‌اینترنشنال بر مخاطبان را تبیین می‌کند. این شبکه، پیام‌های ناآرامی‌های ۱۴۰۱ را با رمزگذاری گفتمانی و برجسته‌سازی دوگانه‌های ایدئولوژیک تولید می‌کند. این الگو نشان می‌دهد که چگونه گفتمان رسانه‌ای، وابستگی، و فرایندهای روان‌شناختی هم‌افزا، واقعیت اجتماعی و سیاسی را می‌سازند.

1. McCombs & Shaw
2. Gerbner
3. Petty & Cacioppo

شکل شماره (۱). الگوی نظری پژوهش

۳. روش پژوهش

پژوهش حاضر با هدف تحلیل جهت‌گیری تلویزیون ایران اینترنشنال در بازنمایی ناآرامی‌های پاییز ۱۴۰۱، بر پایه رویکرد کیفی و روش تحلیل گفتمان انتقادی تئون ون‌دایک انجام شده است. رویکرد کیفی با تمرکز بر فرایندهای معناسازی، امکان تحلیل عمیق ساختارهای زبانی، ایدئولوژیک و قدرت‌محور در متون رسانه‌ای را فراهم می‌کند. تحلیل گفتمان انتقادی، به‌ویژه در موقعیت‌های بحرانی، ابزار مؤثری برای کشف معانی پنهان و راهبردهای زبانی رسانه‌هاست (ون‌دایک، ۱۹۹۷). جامعه آماری پژوهش، دربردارنده برنامه‌های گفت‌وگومحور ایران اینترنشنال از مهر تا آذر ۱۴۰۱ است؛ در این راستا، شش برنامه زنده به شیوه هدفمند با معیارهایی مانند ارتباط مستقیم با ناآرامی‌ها، مخاطب گسترده، کارشناسان شناخته‌شده، و تنوع شکلی انتخاب شده‌اند. شیوه نمونه‌گیری، قضاوتی با هدف پژوهش هماهنگ است (نظری و نعمتی انارکی، ۱۳۹۶). ویژگی‌های کامل برنامه‌ها در جدول شماره (۱) ارائه شده است.

جدول شماره (۱). ویژگی‌های برنامه‌های منتخب تلویزیون ایران اینترنشنال (مهر تا دی ۱۴۰۱)

ردیف	عنوان برنامه	نام مجری	کارشناس	تاریخ پخش	مدت پخش	ساعت
۱	گفت‌وگوی ویژه خبری	الناز کیانی	آزاد مهدوی / فیروزه جابانی	۱۴۰۱/۷/۷	۴۱ دقیقه	۲۱:۰۰
۲	چشم انداز	سیما ثابت	شاهد علوی / امیران براتی / آزاد مهدوی	۱۴۰۱/۷/۱۷	۵۰ دقیقه	۲۱:۴۵
۳	صفحه یک	محمدغلام ابوالفضل	فرزانه بذریچور	۱۴۰۱/۸/۱۶	۴۴ دقیقه	۱۰:۳۰
۴	حرف آخر	پوریا زراعتی	عاطفه دانشگر / ژیل مستعجر / شهیار قنبری	۱۴۰۱/۹/۲۸	۴۸ دقیقه	۲۱:۰۰
۵	تیتراول	نیوشا صرمی	سیامک قادری / آلان توفیقی	۱۴۰۱/۹/۲۳	۵۲ دقیقه	۱۰:۰۰
۶	زیر ذره‌بین	-	لیلا سعادت / محمد علیایی فر / علی حسین قاضی‌زاده	۱۴۰۱/۱۰/۰۶	۴۳ دقیقه	۲۲:۰۰

داده‌های پژوهش به سه روش گردآوری شده‌اند: نخست، مشاهده مستقیم با تحلیل عناصر بصری، شنیداری، و ساختار برنامه؛ دوم، پیاده‌سازی کامل گفت‌وگوهای مجریان و مهمانان همراه با ثبت مکث‌ها، تأکیدها و لحن، که مبنای تحلیل گفتمان بود؛ و سوم، بررسی مستقل عناصر غیرکلامی مانند تصاویر، گرافیک‌ها، و زیرنویس‌ها برای ارزیابی نقش آن‌ها در تقویت یا تغییر معنای گفتار. این روش‌ها امکان تحلیل چندلایه بازنمایی‌ها را فراهم کرد و با چارچوب ون‌دایک هم‌راستا بود (ون‌دایک، ۱۹۹۷).

تحلیل داده‌ها به صورت سه‌سطحی (خرد، میانی، و کلان) و با روش تحلیل گفتمان انتقادی ون‌دایک انجام شد. ابتدا مضامینی چون براندازی، تقابل مردم و حاکمیت، و ایران به مثابه تهدید جهانی شناسایی، و سپس، شگردهای زبانی‌ای مانند واژگان خاص، ساختار نحوی، استعاره‌ها، و بلاغت‌ها تحلیل شدند. در سطح کلان، این شگردها در چارچوب مربع ایدئولوژیک بررسی شدند تا بازنمایی «خودی مثبت»، «دیگری منفی»، «خودی منفی»، و تضعیف «دیگری مثبت» آشکار شود.

هم‌زمان، عناصر غیرکلامی‌ای مانند تصاویر خشونت‌آمیز، نمودارها، و زبان بدن نیز برای تبیین تقویت مفاهیم کلامی تحلیل شدند. سرانجام، یافته‌ها در چارچوب نظریه‌های بازنمایی‌های حال، وابستگی رسانه‌ای، افکار عمومی، و رفتار سیاسی تفسیر و دلالت‌های نظری و کاربردی استخراج شد.

جدول شماره (۲). مقوله‌ها و متغیرهای استخراجی در الگوی تحلیل گفتمان انتقادی ون‌دایک

سطح تحلیل	مقوله اصلی	متغیرهای استخراجی
کلان	مربع ایدئولوژیک	بزرگ‌نمایی خودی، بزرگ‌نمایی منفی دیگری منفی، کوچک‌نمایی خودی منفی، کوچک‌نمایی دیگری مثبت
میانی	استراتژی‌های زبانی	سیاه‌نمایی، برجسته‌سازی، تحریف، القای ناامیدی، تعمیم، قطب‌بندی، تأکید ساختاری
خرد	عناصر زبانی و بلاغی	واژگان: بار معنایی مثبت/منفی، لحن: احساسی، تهاجمی، خنثی، جملات امری / تحریک‌آمیز، استعاره‌ها و تشبیهات، نقل قول و استناد، استدلال و دلیل، اغراق، حسن تعبیر، معانی ضمنی و تلویحی، ناگفته‌ها

در پژوهش‌های کیفی به جای مفاهیم سنتی اعتبار و پایایی، از اعتبارپذیری و قابلیت اتکا استفاده می‌شود (لینکلن و گوبا، ۱۹۸۵) برای تحقق این معیارها در پژوهش حاضر، پژوهشگران با

1. Lincoln & Guba

صرف زمان کافی و مشاهده دقیق، درک عمیقی از داده‌ها و زمینه آن‌ها کسب کرده‌اند؛ بخشی از تحلیل‌ها با متخصصان تحلیل گفتمان به اشتراک گذاشته شد؛ مراحل تحقیق مستندسازی و از نقل قول‌های مستقیم برای تقویت یافته‌ها بهره گرفته شد. پژوهش با محدودیت‌هایی همچون دشواری دسترسی کامل به بایگانی برنامه‌ها، تمرکز صرف بر برنامه‌های گفت‌وگومحور، و محدودیت در تعمیم کمی روبه‌رو بود؛ با این حال، انتخاب هدفمند نمونه‌ها و به‌کارگیری تحلیل گفتمان انتقادی، فهم عمیق‌تری از پدیده فراهم آورد.

۴. یافته‌های پژوهش

تحلیل محتوای شش برنامه گفت‌وگومحور تلویزیون ایران اینترنشنال (گفت‌وگوی ویژه خبری، چشم‌انداز، صفحه یک، حرف آخر، تیتراژ، زیر ذره‌بین) در بازه زمانی مهر تا دی ۱۴۰۱ با استفاده از روش تحلیل گفتمان انتقادی تئون ون‌دایک انجام شد.

۴-۱. یافته‌های توصیفی

تلویزیون ایران اینترنشنال در بازه زمانی مورد مطالعه، همه برنامه‌های روزانه خود را قطع کرده و به صورت ۲۴ ساعته به پوشش خبری و تحلیل فضای ناآرامی‌ها در شهرهای مختلف کشور پرداخت. این شبکه تلاش کرد خود را به‌عنوان «صدای معترضان» و «بلندگوی خانواده‌های مظلوم» معرفی کند. مهمانان و کارشناسان نیز بیشتر از میان مخالفان نظام و افراد دارای دیدگاه‌های انتقادی انتخاب می‌شدند که تحلیل‌های یک‌جانبه‌ای ارائه می‌کردند. این رویکرد، در کنار حجم بالای تولید محتوا (۲۵۰ ساعت در ۲۶ روز) و استفاده گسترده از پلتفرم‌های اجتماعی، نشان‌دهنده بسیج تمام‌عیار امکانات این رسانه برای پوشش ناآرامی‌ها بود. ویژگی‌های برنامه‌های منتخب پیشتر در جدول شماره (۱) ارائه شده است.

جدول شماره (۳). خلاصه توصیفی محورهای محتوایی و چارچوب بندی برنامه‌های منتخب ایران اینترنت‌شنال

برنامه	محورهای پوشش/تمرکز موضوعی	نمونه کارشناسان/مهمانان	چارچوب بندی اصلی و پیامد موردانتظار
گفت‌وگوی ویژه خبری	وضعیت اعتراضات خیابانی و دانشگاهی؛ برخورد حکومت با معترضان؛ واکنش‌های بین‌المللی؛ تحریم کلاس‌های درس در دانشگاه‌ها.	تحلیلگران سیاسی (آزاد مهدوی)، گزارشگران میدانی (فیروزه جابانی)	خیزش انقلابی مردم در برابر سرکوب حکومتی؛ تأکید بر ناتوانی نظام در مهار اعتراضات؛ القای گسترش اعتراضات به محیط‌های دانشگاهی؛ ترغیب دانشجویان به تداوم اعتراضات.
چشم‌انداز	ادامه خیزش در بازار، خیابان‌ها، دانشگاه‌ها، مدارس؛ خستگی نیروهای امنیتی؛ گام‌های بعدی معترضان؛ نقش اقوام.	خبرنگاران (شاهد علوی)، تحلیلگران سیاسی (مهران براتی)، مسئولان گروه کومله (آزاد مهدوی).	نبرد تمام‌عیار مردم و حاکمیت؛ تصویرسازی از ضعف نیروهای سرکوب؛ مشروعیت‌بخشی به خشونت معترضان؛ تحریک به ادامه اعتراضات تا براندازی.
صفحه یک	خیزش با محوریت زنان؛ دخالت ایران در بحران‌های منطقه‌ای (جنگ اوکراین)؛ لزوم فشار خارجی بر ایران؛ محدودیت اینترنت.	روزنامه‌نگاران (فرزانه بذرپور)، تحلیلگران سیاسی، وزیر خارجه پیشین سوئد.	ایران به‌عنوان تهدید منطقه‌ای و جهانی؛ لزوم تغییر رژیم از سوی غرب؛ مشروعیت‌بخشی به مداخلات خارجی؛ تأکید بر سلب آزادی‌های مدنی.
حرف آخر	تاکتیک‌های جمهوری اسلامی برای سرکوب (بازداشت)؛ اتاق فکر جنگ روانی حکومت؛ مقاومت مردم؛ لزوم کنار رفتن نظام.	تحلیلگران سیاسی و جامعه‌شناس (عاطفه دانشگر)، متخصصان جنگ نرم (ژیلا مستعجر)، شخصیت‌های فرهنگی (شهیار قنبری).	نظام توتالیتر و سرکوبگر؛ شکست نظام در خاموش کردن مشعل انقلاب؛ القای بن‌بست و ناامیدی در میان مسئولان؛ تحریک به جنگ داخلی.
تیتراژ اول	اخراج ایران از کمیسیون مقام زن سازمان ملل؛ وضعیت حقوق زنان در ایران؛ برخورد با فعالان مدنی؛ «قهرمان» نامیدن زنان.	خبرنگاران (سیامک قادری)، تحلیلگران سیاسی (آلان توفیقی)، نماینده پارلمان سوئد.	نقض حقوق بشر در ایران؛ زنان به‌عنوان پیشگامان انقلاب؛ مشروعیت‌بخشی به اقدامات بین‌المللی علیه ایران؛ تشدید دوقطبی جنسیتی؛ ترویج گفتمان زن، زندگی، آزادی.
زیر ذره‌بین	وضعیت صدروزه اعتراضات و اعتصابات؛ شکنندگی جمهوری اسلامی؛ شاخصه‌های ورشکستگی اقتصادی و سیاسی؛ «عمامه پرانی».	روزنامه‌نگار (لیلا سعادت)، تحلیلگر سیاسی (محمد علیایی فر)، استاد روابط بین‌الملل (علی حسین قاضی‌زاده).	فروپاشی قریب‌الوقوع نظام؛ ایران کشوری ورشکسته و ناامن؛ القای ضعف و خستگی در نیروهای حاکمیت.

۲-۴. یافته‌های استنباطی

یافته‌های استنباطی، دستاورد تحلیل عمیق‌تر گفتمان برنامه‌های گزینش شده بر پایه چارچوب تحلیل گفتمان انتقادی و ن‌دایک در سطوح کلان، میانی، و خرد است. این تحلیل‌ها، شگردهای ایدئولوژیک به‌کاررفته در بازنمایی ناآرامی‌های ۱۴۰۱ را آشکار می‌کنند.

۱-۲-۴. سطح کلان

تحلیل در سطح کلان نشان داد که گفتمان غالب برنامه‌های گفت‌وگو محور ایران اینترنشنال حول سه محور اصلی شکل گرفته است که با استفاده از «مربع ایدئولوژیک» ون‌دایک قابل تبیین است. این گفتمان‌ها بر برجسته‌سازی نکات منفی نظام ایران (دیگری) و نکات مثبت نیروهای معترض (خودی) تمرکز دارند:

۱. گفتمان براندازی نظام: این گفتمان با تأکید پیوسته بر ناکارآمدی نظام سیاسی، اقتصادی، و اجتماعی ایران، براندازی را راه‌حل اصلی بحران‌ها معرفی می‌کند. کارشناسان و مجریان برنامه‌هایی مانند «چشم‌انداز» و «تیترا اول»، به ضرورت تغییر نظام اشاره و اعتراضات ۱۴۰۱ را فرصتی برای فروپاشی سیاسی بازنمایی کردند. عبارت‌هایی چون «جمهوری اسلامی به بن‌بست رسیده و راهی جز تسلیم ندارد» و «شاخصه‌های ورشکستگی جمهوری اسلامی چیست؟» بارها بیان شده‌اند. این گفتمان با چشم‌پوشی از زمینه‌های تاریخی و عوامل خارجی، فروپاشی را امری طبیعی جلوه می‌دهد؛

۲. تقابل مردم و حاکمیت: برنامه‌ها، تصویری دوقطبی ارائه دادند که مردم، به‌ویژه معترضان، در برابر حاکمیت سرکوبگر قرار دارند. در گفت‌وگوی ویژه خبری و «زیر ذره‌بین»، سرکوب معترضان و نقض آزادی‌های مدنی، محور بحث بود تا حاکمیت را غیرمشروع نشان دهند. عبارت‌هایی مانند «حضور جوانان شجاع، سرکوبگران ضحاک صفت را می‌ترساند» و «خیابان‌های ایران، میدان جنگ مردم و نیروهای سرکوب است» این تقابل را برجسته کرد. خشونت نیروهای امنیتی، برجسته و اقدامات مثبت یا زمینه‌های اجتماعی اعتراضات نادیده گرفته شدند.

۳. ایران به‌عنوان تهدید بین‌المللی: ایران اینترنشنال با ناجی شمردن غرب، ایران را تهدیدی منطقه‌ای و جهانی معرفی کرد. در برنامه‌هایی مانند «صفحه یک» و «حرف آخر»، سخنانی درباره برنامه هسته‌ای، حمایت ایران از شبه‌نظامیان، و نقض حقوق بشر مطرح شد که ایران را به خطری جهانی تبدیل می‌کرد. گزاره‌هایی مانند «جمهوری اسلامی، کارورز جنگ اوکراین است» و «جامعه بین‌المللی باید از معترضان ایران حمایت کند»، با هدف توجیه مداخلات خارجی و فشار بین‌المللی علیه ایران بیان شدند. این گفتمان در پی فعال‌سازی جامعه جهانی علیه ایران بود.

۲-۴-۲. سطح میانی

در سطح میانی، تحلیل استراتژی‌های زبانی نشان داد که ایران اینترنشنال از فنون رسانه‌ای خاصی برای تقویت گفتمان‌های ذکر شده استفاده کرده است. جدول شماره (۴) خلاصه‌ای از این استراتژی‌ها و نمونه‌های گفتمانی آن‌ها را ارائه می‌دهد.

جدول شماره (۴). استراتژی‌های زبانی و نمونه‌های گفتمانی در برنامه‌های ایران اینترنشنال

هدف تأثیرگذاری	نمونه‌های گفتمانی (برنامه‌های منتخب)	تعریف	استراتژی زبانی
القای ناامیدی، بی‌اعتمادی به نظام، تضعیف مشروعیت داخلی.	«شاخصه‌های ورشکستگی جمهوری اسلامی چیست؟»، «فضای سیاسی، اجتماعی، و اقتصادی ایران بحرانی است» (زیر ذره‌بین). «تحریف، سانسور و کتمان واقعیات، تنها راه چاره نظام است» (گفت‌وگوی ویژه خبری).	برجسته کردن جنبه‌های منفی و ناکارآمدی‌ها، بدون اشاره به عوامل زمینه‌ای یا مثبت.	سیاه‌نمایی
افزایش خشم عمومی، جلب همدردی بین‌المللی، نمایش گستردگی اعتراضات.	«حضور لباس شخصی‌ها در دانشگاه‌ها زیاد شده و با همکاری حراست دانشگاه به دانشجویان شلیک می‌کنند» (تیتراژ اول). «صد روز اعتراض تاریخی، طولانی‌ترین اعتراضات تاریخ ایران را رقم زد» (زیر ذره‌بین).	تمرکز پیوسته و بزرگ‌نمایی بر رویدادهای خاص (مانند خشونت یا اعتراضات).	برجسته‌سازی
ایجاد بی‌اعتمادی، تضعیف اطلاع‌رسانی رسمی، القای بحران.	«دانشجویان معترض در ۱۰۰ دانشگاه و دانشکده درس را رها کرده‌اند» (گفت‌وگوی ویژه خبری). «خبر قطعی داریم که اینترنت حتی در حد ارسال یک پیام کوتاه متنی از دسترس خارج شده است» (چشم‌انداز).	ارائه اطلاعات نادرست یا گزینشی برای تقویت روایت ضدحاکمیتی	تحریف
ترغیب به براندازی، سلب امید به اصلاحات داخلی، تشدید نافرمانی مدنی.	«جمهوری اسلامی به بن‌بست رسیده و راهی جز تسلیم شدن در برابر خواسته‌ها ندارد» (زیر ذره‌بین). «حکومت تاکنون تمامی ابزار سرکوب خود را به کار گرفته، اما معترضان بدون هیچ ترس و واهمه‌ای در میدان حضور دارند» (چشم‌انداز).	تکرار عبارتهایی که به مخاطب القا می‌کند، هیچ راه‌حلی جز تغییر ریشه‌ای وجود ندارد.	القای ناامیدی
نمایش گستردگی اعتراضات، افزایش فشار بر نظام، جلب حمایت بین‌المللی.	«همه مردم ایران در برابر ظلم و ستم و استبداد یکپارچه به پا خاستند» (چشم‌انداز). «در اکثر شهرها و روستاهای ایران جشن روسری‌سوزان برپا شده است» (زیر ذره‌بین).	بسط دادن یک رویداد خاص یا رفتار یک گروه کوچک به کل جامعه یا نظام	تعمیم
افزایش تفرقه، تحریک به تقابل، مشروعیت‌زدایی از حاکمیت.	«سیاستمداران یکی پس از دیگری می‌گویند که دنیا باید روابط خود را با ایران تغییر دهد» (صفحه یک). «خیابان‌های ایران به میدان جنگ میان مردم و نیروهای سرکوب تبدیل شده است» (چشم‌انداز).	ایجاد و تأکید بر تقسیم‌بندی‌های دوقطبی میان گروه‌ها، مانند مردم در برابر حاکمیت	قطب‌بندی

۳-۲-۴. سطح خرد

در سطح خرد، تحلیل نشان‌دهنده به‌کارگیری هدفمند عناصر زبانی و بلاغی برای تقویت استراتژی‌های سطح میانی و گفتمان‌های کلان بود. این عناصر، ابزارهای مستقیم تولید معنا در گفتمان هستند: (۱) واژگان با بار معنایی خاص، منفی‌سازی دیگری، استفاده از واژگانی مانند «سرکوبگران ضحاک‌صفت» (گفت‌وگوی ویژه خبری)، «رژیم توتالیترا» (حرف آخر)، «دستگاه سرکوب» (چشم‌انداز)، و «دیکتاتوری» برای توصیف حاکمیت ایران. این انتخاب واژگان به‌طور مستقیم به مشروعیت‌زدایی و القای نفرت کمک می‌کرد؛ (۲) مثبت‌سازی خودی: به‌کارگیری واژگانی مانند «جوانان شجاع»، «مردم آزادی‌خواه»، «خیزش انقلابی» (گفت‌وگوی ویژه خبری، حرف آخر) برای توصیف معترضان و اقدامات آن‌ها، با هدف ایجاد هم‌دلی و مشروعیت‌بخشی به اعتراضات؛ (۳) لحن: لحن گفتار در برنامه‌ها (به‌ویژه لحن گفتار مجریان و کارشناسان)، اغلب احساسی و تهاجمی بود. لحن دلسوزانه در مورد «قربانیان» و «مظلومان» در مقابل لحن قاطع و گاهی تحقیرآمیز در مورد «مقامات حکومتی» و «نیروهای امنیتی» به‌کار می‌رفت. این تفاوت در لحن، به برانگیختن عواطف مخاطبان و ایجاد حس فوریت برای کنش کمک می‌کرد؛ (۴) استعاره و تشبیه: استفاده از استعاره‌های قدرتمند برای ساده‌سازی ایده‌های پیچیده و ایجاد تصاویر ذهنی ماندگار؛ به‌عنوان نمونه، عبارت‌هایی مانند «مشعل خیزش مردم» برای توصیف تداوم اعتراضات (حرف آخر)، «دستگاه سرکوب در حال آچمز شدن است» برای نشان دادن ضعف حکومت (صفحه یک)، و «ایران را به سوریه و لیبی دیگری تبدیل کنند» برای القای بی‌ثباتی (چشم‌انداز؛ بود؛ ۵) اغراق: بزرگ‌نمایی ابعاد یک رویداد یا ویژگی‌های آن برای افزایش تأثیرگذاری؛ مانند توصیف اعتراض‌ها با عبارت «طولانی‌ترین اعتراضات تاریخ ایران» (زیر ذره‌بین) یا ادعای «نیروهای نظامی، قدرت مقابله با این حجم اعتراضات را ندارند» (تیتراول)، که به القای حس بحران عمیق و ضعف نظام کمک می‌کرد؛ (۶) جمله‌های امری و تحریک‌آمیز: استفاده از ساختارهای دستوری که مخاطب را به کنش مستقیم دعوت می‌کند؛ نمونه‌هایی مانند «دانشجویان در اطلاعیه‌هایی از مردم محلات تهران خواستند از شنبه ۹ مهرماه جلوی دانشگاه‌ها تجمع کنند» (گفت‌وگوی ویژه خبری) و «جهان باید به اتفاقی که در ایران افتاده پاسخ دهد» (صفحه یک) آشکارا هدف تحریک و بسیج‌گری را دنبال می‌کردند؛ (۷) نقل قول و استناد گزینشی: ارجاع به منابع خاص و همسو (مانند سناتورهای آمریکایی حامی تغییر رژیم، گزارشگران خود شبکه، یا فعالان

ناشناس) برای اعتباربخشی به روایت خود و نادیده گرفتن منابع مخالف. این شگرد به تقویت مشروعیت گفتمان مطرح شده کمک می‌کرد (گفت‌وگویی ویژه خبری).

جدول شماره (۵). خلاصه عناصر زبانی و بلاغی در برنامه‌های منتخب تلویزیون ایران اینترنشنال (سطح خرد)

عنوان برنامه	واژگان با معانی خاص (منفی/مثبت)	مثبت‌سازی خودی (لغوی)	لحن	استعاره و تشبیه	اغراق	جملات امری و فراخوان/ نقل قول گزینشی
گفت‌وگویی ویژه خبری	«سرکوبگران ضحاک صفت»، «تحریم»، «کتمان واقعیات» (منفی).	«جوانان شجاع»، «دانشجویان معترض».	تهاجمی و هشداردهنده.	تشبیه نیروها به «ضحاک ماردوش».	«۱۰۰ دانشگاه و دانشکده درس را رها کرده‌اند».	«دانشجویان در اطلاعاتی که از مردم محلات تهران خواستند...»؛ نقل قول دبیرکل سازمان ملل (آنتونیو گوترش).
چشم‌انداز	«ظلم و ستم و استبداد»، «دستگاه خسته سرکوب» (منفی).	«همه مردم ایران»، «مردم خشمگین و معترض».	احساسی و تحریک‌کننده	«خیابان‌های ایران به میدان جنگ»، «دستگاه سرکوب از نفس می‌افتد».	«همه مردم ایران یکپارچه به پا خاستند»، «بخش بزرگی از بازار تهران تا سنج».	«دامه قدرتمند خیزش مردم... گام بعدی مردم چیست؟»؛ نقل قول از مسئول کومله.
صفحه یک	«سرکوب مرگبار»، «حملة بی‌امان» (منفی).	«زنان»، «پیشگامان خیزش» [مشاهده شد]، «جوانان و دانشجویان».	قاطع و جهت‌دار	«صدای عمومی را در نطفه خفه کرده» (استعاره).	«سیاستمداران یکی پس از دیگری می‌گویند».	«جهان باید به اتفاقی که در ایران افتاده پاسخ دهد»؛ نقل قول وزیر خارجه سوئد.
حرف آخر	«گاز اشک‌آور، گلوله، اعدام»، «رژیم توتالیتر» (منفی).	«مقاومت مردم ایران»، «سربین قادری» (شهیدسازی).	تهاجمی و رادیکال	«مشعل خیزش مردم را خاموش کند»، «تله دیکتاتورها».	«تنها راه نظام، گلوله و خشونت است».	«جمهوری اسلامی باید قدرت را کنار بگذارد»؛ فراخوان به «جنگ داخلی».
تیتراژ اول	«نقض حقوق زنان»، «ناقض حقوق بشر» (منفی).	«جنبش زن، زندگی، آزادی»، «قهرمانان سال ۲۰۲۳» (زنان ایران).	احساسی و عاطفی	«ایران را زندان بزرگی برای زنان معرفی می‌کنند».	«جمهوری اسلامی زنان و دختران را از هرگونه آزادی محروم کرده است».	«باید نظام بین‌الملل به این موضوع ورود کند»؛ نقل قول مجله تایمز.
زیر ذره‌بین	«شکنندگی»، «ورشکستگی»، «بن‌بست» (منفی).	«اعتراضات تاریخی»، «معترضان» (به‌عنوان حاملان تغییر).	تحلیلی با بار منفی.	«صدای خرد شدن استخوان‌های جمهوری اسلامی».	«طولانی‌ترین اعتراضات تاریخ ایران را رقم زد»، «شکاف میان مردم و حاکمیت به اوج خود رسیده است».	«کشورهایی که با ایران روابط دیپلماتیک دارند یا جلو کشتارها را بگیرند یا در روابط خود تجدیدنظر کنند».

● نقش کارشناسان، مجریان، و عناصر غیرکلامی در بازتولید ایدئولوژی: تحلیل نشان داد که انتخاب کارشناسان و مجریان در برنامه‌های گفت‌وگومحور، ابزار قدرتمندی برای بازتولید ایدئولوژی حاکم بر ایران اینترنشنال بود. بیشتر کارشناسان دعوت‌شده، افرادی با دیدگاه‌های مخالف نظام ایران بودند که آشکارا از براندازی حمایت می‌کردند. این افراد، شامل مسئولان گروه‌های

اپوزیسیون (مانند مسئولان گروه کومله در برنامه «چشم انداز»)، فعالان حقوق بشر، و حتی مقامات پیشین کشورهای غربی (مانند وزیر امور خارجه پیشین سوئد در «صفحه یک») بودند. مجریان نیز با طرح پرسش‌های جهت‌دار و هدایت بحث به سوی انتقاد از نظام، نقش فعالی در تقویت گفتمان براندازی و دوقطبی‌سازی داشتند. این هماهنگی بین مجریان و کارشناسان به انتقال اطلاعات یکجانبه و هدایت افکار عمومی منجر شد. عناصر غیرکلامی نیز نقش برجسته‌ای در تقویت پیام‌های گفتمانی و تأثیرگذاری بر ابعاد عاطفی مخاطبان ایفا کردند. استفاده از تصاویر گرافیکی با رنگ‌های تیره و نشانه‌های هشداردهنده، پخش پیاپی کلیپ‌های خشونت‌بار (اغلب تأیید نشده) از اعتراضات، و زبان بدن مجریان و مهمانان که حاکی از نگرانی یا خشم بود، به شدت بر ابعاد عاطفی پیام‌ها می‌افزود. استفاده از محتوای تولیدشده توسط کاربران نیز به این شبکه اجازه می‌داد تا تصویری «واقعی‌تر» و «میدانی‌تر» از اعتراضات ارائه دهد؛ هرچند کنترل بر درستی این محتوا در برخی موارد دشوار بود. این عناصر غیرکلامی، به گونه‌ای ناخودآگاه، به تقویت ایدئولوژی حاکم و اقناع مخاطب کمک می‌کردند.

نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف تحلیل جهت‌گیری تلویزیون ایران اینترنشنال در بازنمایی ناآرامی‌های پاییز ۱۴۰۱ ایران، گامی در راستای شناخت سازوکارهای پیچیده ارتباطی در فضای نبرد روایتی برداشت. در عصری که رسانه‌ها نقش بنیادینی در برساخت واقعیت دارند، درک چگونگی عملیات رسانه‌ای بازیگران برون‌مرزی از اهمیت حیاتی برخوردار است. برپایه یافته‌های توصیفی، محورهای اصلی پوشش داده‌شده، عبارت بودند از: ناکارآمدی سیاسی، بحران اقتصادی، و مسائل اجتماعی (به‌ویژه حجاب و حقوق زنان) که در جدول شماره (۳) به تفصیل ارائه شد. همچنین، یافته‌های استنباطی در سه سطح گفتمان غالب، استراتژی‌های زبانی، و عناصر زبانی/بلاغی، ابعاد ایدئولوژیک بازنمایی این شبکه را آشکار کرد. در سطح کلان، سه گفتمان محوری شناسایی شد: گفتمان «براندازی نظام»، گفتمان «تقابل مردم و حاکمیت»، و گفتمان «ایران به‌عنوان تهدید بین‌المللی». در سطح میانی، استراتژی‌هایی مانند سیاه‌نمایی، برجسته‌سازی، تحریف، القای ناامیدی، تعمیم، و قطب‌بندی به‌کار گرفته شدند. در سطح خرد، استفاده هدفمند از واژگان با بار معنایی منفی و مثبت، لحن احساسی و تهاجمی، استعاره‌ها و تشبیه‌ها، اغراق و جمله‌های امری، به تقویت این گفتمان‌ها کمک کردند. یافته‌ها

نشان داد که این استراتژی‌ها و عناصر، به‌گونه‌ای نظام‌مند برای تولید یک روایت ایدئولوژیک و جهت‌دار از ناآرامی‌ها عمل کرده‌اند که مصادیق و کارکردهایشان در جدول‌های شماره (۴) و (۵) گزارش شد.

تحلیل‌های انجام‌شده در این پژوهش به‌طور ویژه بر پیوند میان گفتمان، قدرت، و ایدئولوژی و نقش رسانه‌ها در شکل‌دهی به افکار عمومی و رفتار سیاسی تمرکز دارد، که هسته مرکزی الگوی نظری پژوهش را تشکیل می‌دهد. براساس یافته‌های پژوهش، گفتمان‌های «براندازی نظام» و «تقابل مردم و حاکمیت» که در سطح کلان تحلیل شناسایی شدند، هسته مرکزی جهت‌گیری ایران‌اینترنشنال را تشکیل می‌دهند. این گفتمان‌ها به‌طور کامل با نظریه بازنمایی استوارت هال همخوانی دارند. هال تأکید می‌کند که رسانه‌ها، تنها واقعیت‌ها را بازتاب نمی‌دهند، بلکه فعالانه در پی برساخت و معنابخشی به آن هستند. در این پژوهش، مشاهده شد که ایران‌اینترنشنال، رویدادهای ناآرامی‌های ۱۴۰۱ را نه به‌عنوان مجموعه‌ای از اعتراضات با مطالبات گوناگون، بلکه به‌عنوان یک «خیزش انقلابی» سازمان‌یافته با هدف «براندازی نظام» بازنمایی می‌کرد. این بازنمایی، یک واقعیت رسانه‌ای را خلق می‌کرد که در آن، نظام موجود در آستانه فروپاشی است و تنها راه‌حل، تغییر بنیادین است. این فرایند برساخت معنا، به‌طور ویژه از طریق اعمال «مربع ایدئولوژیک» ون‌دایک (ون‌دایک، ۱۹۹۸، ۴۲) انجام می‌شد. این شبکه با استفاده از واژگانی مانند «جوانان شجاع»، «مردم آزادی‌خواه» و توصیف «زنان ایران به‌عنوان قهرمانان سال ۲۰۲۲» ویژگی‌های مثبت «خودی» (معترضان/مخالفان) را بزرگ‌نمایی می‌کرد. لحن دلسوزانه و تشویق‌کننده در مورد معترضان نیز این بزرگ‌نمایی را تقویت می‌کرد. افزون‌براین، با سیاه‌نمایی مداوم (مانند «فضای سیاسی، اجتماعی و اقتصادی ایران بحرانی است»)، استفاده از استعاره‌های منفی (مانند «سرکوبگران ضحاک‌صفت»، «تله دیکتاتورها») و اغراق در توصیف خشونت (مانند «کشتار خونین»، «تیراندازی مستقیم»)، ویژگی‌های منفی «دیگری» (نظام حاکم) را نیز بزرگ‌نمایی می‌کرد.

ایران‌اینترنشنال، با هدف سلب کامل مشروعیت نظام از طریق القای بی‌کفایتی، فساد، و سرکوبگری، ویژگی‌های منفی «خودی» (هرگونه جنبه منفی اعتراضات، مانند خشونت‌های احتمالی معترضان یا آسیب به اموال عمومی، به‌ندرت یا با توجیه «دفاع مشروع» بازنمایی می‌شد) و ویژگی‌های مثبت «دیگری» (هرگونه دستاورد یا جنبه مثبت نظام، مانند زیرساخت‌ها، خدمات عمومی، یا تلاش‌های دیپلماتیک، نادیده گرفته می‌شد یا به‌عنوان

«تحریف و سانسور» رد می‌شد) را کوچک‌نمایی می‌کرد. دو گفتمان براندازی و تقابل در یکدیگر تنیده شده بودند و به‌گونه‌ای هدفمند برای تحریک افکار عمومی و تغییر رفتار سیاسی عمل می‌کردند. همان‌گونه که داده‌های جدول‌های شماره (۴) و (۵) نشان می‌دهد، استراتژی‌های زبانی‌ای مانند تعمیم (مانند «همه مردم ایران... به‌پا خاستند») و قطب‌بندی (مانند «خیابان‌های ایران به میدان جنگ میان مردم و نیروهای سرکوب») به‌طور مستقیم این دو قطبی را تشدید کرده و به مخاطبان القا می‌کردند که هیچ راه میانه‌ای جز رویارویی وجود ندارد. این امر، بیانگر عملیات ایدئولوژیک رسانه برای بازتولید روابط قدرت از طریق همسوسازی ذهنی مخاطبان است.

استراتژی‌های زبانی در سطح میانی (مانند سیاه‌نمایی، برجسته‌سازی، تحریف، القای ناامیدی) به‌عنوان سازوکارهای اقناع در گفتمان ایران‌اینترنت‌نشال عمل می‌کردند. این استراتژی‌ها به‌طور مستقیم با نظریه‌های دستورکارسازی، کاشت، و اقناع ارتباط می‌یابند. در واقع، ایران‌اینترنت‌نشال با تمرکز ۲۴ ساعته بر ناآرامی‌ها و استفاده پیوسته از فن برجسته‌سازی، توانست این موضوع را در دستورکار ذهنی مخاطبان قرار دهد. عبارت‌هایی مانند «صد روز اعتراض تاریخی، طولانی‌ترین اعتراضات تاریخ ایران را رقم زد یا «نیروهای نظامی و امنیتی، قدرت مقابله با این حجم اعتراضات را ندارند» پیوسته تکرار می‌شدند تا اهمیت و گستردگی اعتراضات را به مخاطب القا کنند. این تمرکز، افکار عمومی را به‌سوی نگرانی از وضعیت کشور و ضرورت تغییر سوق می‌داد.

رویارویی طولانی‌مدت با محتوای ایران‌اینترنت‌نشال (که از طریق افزایش ساعت‌های بازدید و رشد کانال تلگرامی قابل مشاهده بود) به تدریج باورها و نگرش‌های مخاطبان را تغییر می‌داد. راهبرد القای ناامیدی (مانند «جمهوری اسلامی به بن‌بست رسیده و راهی جز تسلیم شدن در برابر خواسته‌ها ندارد») همواره تکرار می‌شد تا هرگونه امید به اصلاحات داخلی از بین برود. تحریف اطلاعات (مانند «دانشجویان در ۱۰۰ دانشگاه، درس را رها کرده‌اند») نیز به ساخت یک «واقعیت» مطلوب برای شبکه کمک می‌کرد که به‌گونه‌ای نظام‌مند در ذهن مخاطب کاشته می‌شد.

همچنین، استفاده هدفمند از واژگان با بار عاطفی و ایدئولوژیک (مانند «جنایت علیه حقوق بشر»، «سرکوب مرگبار») در کنار لحن تحریک‌آمیز مجریان و کارشناسان، فرایند اقناع را تسهیل می‌کرد. جمله‌های امری و فراخوان‌های مستقیم (مانند «دانشجویان در اطلاعیه‌هایی

از مردم محلات تهران خواستند... تجمع کنند») به طور مستقیم به تحریک مخاطبان برای مشارکت در کنش‌های جمعی منجر می‌شد.

یافته‌ها به طور قوی با الگوی نظری پژوهش و نظریه وابستگی رسانه‌ای همسو هستند. در شرایط «ابربحران» پاییز ۱۴۰۱، وجود خلأهای ارتباطی و عدم شفافیت در رسانه‌های داخلی، نیاز مخاطبان به اطلاعات درست و به موقع برای درک وضعیت، افزایش یافت. این نیاز، سبب افزایش چشمگیر وابستگی به رسانه‌های خارجی مانند ایران اینترنشنال شد؛ زیرا، این شبکه خود را به عنوان تنها منبع «واقعی» اطلاعات معرفی می‌کرد. این افزایش وابستگی، قدرت تأثیرگذاری ایران اینترنشنال را بر افکار عمومی و در پی آن، بر رفتار سیاسی شهروندان تقویت کرد. با افزایش وابستگی، مخاطبان، بیشتر به روایت‌های ایران اینترنشنال از واقعیت اعتماد می‌کردند؛ حتی اگر این روایت‌ها، در بردارنده تحریف یا اغراق باشند. این امر، بر ادراک آن‌ها از مشروعیت نظام و حقانیت معترضان تأثیر مستقیمی داشت. سرانجام، تحلیل جامع یافته‌ها نشان می‌دهد که جهت‌گیری کلی تلویزیون ایران اینترنشنال در پاییز ۱۴۰۱ را می‌توان به مثابه یک عملیات پیچیده جنگ نرم و بخشی از دیپلماسی رسانه‌ای متخاصم علیه جمهوری اسلامی ایران تبیین کرد. این شبکه، فراتر از نقش یک رسانه خبری، به عنوان ابزاری راهبردی برای مشروعیت‌زدایی داخلی، با برجسته‌سازی ناکارآمدی‌ها و فساد، و القای بن‌بست، مشروعیت داخلی نظام را هدف قرار می‌داد.

با توجه به بحث و تحلیل یافته‌ها، می‌توان به این پرسش اصلی که «شبکه تلویزیونی ایران اینترنشنال با چه شگردهایی ناآرامی‌های ایران از مهر تا دی ۱۴۰۱ را بازنمایی کرده است»، این گونه پاسخ داد که «تلویزیون ایران اینترنشنال، ناآرامی‌های پاییز ۱۴۰۱ را با شگردهای گفتمانی و زبانی پرشماری بازنمایی کرد. در سطح کلان، گفتمان‌های «براندازی نظام»، «تقابل مردم و حاکمیت»، و «ایران به عنوان تهدید بین‌المللی» را ترویج کرد؛ در سطح میانی، استراتژی‌هایی مانند سیاه‌نمایی، برجسته‌سازی، تحریف، القای ناامیدی، تعمیم، و قطب‌بندی به کار گرفته شد؛ و در سطح خرد، استفاده هدفمند از واژگان با بار معنایی منفی و مثبت، لحن احساسی، استعاره‌ها، اغراق، و جمله‌های امری/تحریک‌آمیز، این گفتمان‌ها را تقویت کرد؛ انتخاب کارشناسان همسو و بهره‌گیری از عناصر غیرکلامی نیز به شکل‌دهی این بازنمایی کمک فراوانی کرد».

در پاسخ به پرسش فرعی نخست، یعنی اینکه «رسانه ایران اینترنشنال از چه استراتژی‌های زبانی‌ای برای بازنمایی ناآرامی‌ها استفاده کرده است» نیز باید گفت: «رسانه ایران اینترنشنال از استراتژی‌های زبانی سیاه‌نمایی (مانند توصیف ایران به‌عنوان «کشوری ورشکسته»)، برجسته‌سازی (مانند بزرگ‌نمایی «صد روز اعتراض تاریخی»)، تحریف (مانند ادعای حضور «۱۰۰ دانشگاه» در اعتراض)، القای ناامیدی (مانند تکرار جمله «جمهوری اسلامی به بن‌بست رسیده»)، تعمیم (مانند «همه مردم ایران... به‌پا خاستند») و قطب‌بندی (مانند «مردم در برابر حاکمیت») بهره‌گرفت. در پاسخ به پرسش فرعی دوم، یعنی «نظام معنایی گفتمان بازنمایی ناآرامی‌های اخیر ایران (۱۴۰۱) در تلویزیون ایران اینترنشنال چیست؟» به این نتیجه رسیدیم که «نظام معنایی گفتمان بازنمایی ناآرامی‌های ۱۴۰۱ در تلویزیون ایران اینترنشنال بر سه محور اصلی استوار بود: الف) براندازی نظام به‌عنوان تنها راه‌حل و خروجی گریزناپذیر بحران؛ ب) تقابل آشتی‌ناپذیر مردم و حاکمیت که نیازمند کنش فعالانه است؛ ج) معرفی ایران به‌عنوان تهدیدی جهانی و ناقض حقوق بشر که نیازمند مداخله و فشار بین‌المللی است. این نظام معنایی، با استفاده از مربع ایدئولوژیک و ن‌دایک شکل گرفته و با چارچوب‌سازی گزینشی و هدفمند، تصویری بحرانی و نیازمند تغییر فوری از ایران ارائه می‌داد.

● راهکارهای پیشنهادی: برپایه یافته‌های این پژوهش و با هدف تقویت دیپلماسی رسانه‌ای ایران و مقابله با بازنمایی‌های منفی، راهکارهای زیر پیشنهاد می‌شود:

۱. تقویت سواد رسانه‌ای: با طراحی و اجرای برنامه‌های جامع آموزش سواد رسانه‌ای برای همه گروه‌های جامعه، به‌ویژه جوانان و نوجوانان، همچنین، تمرکز بر آموزش تشخیص اخبار جعلی، سوگیری‌های رسانه‌ای، و فنون تبلیغاتی و البته ادغام مفاهیم سواد رسانه‌ای در برنامه‌های درسی مدارس و دانشگاه‌ها، می‌توان به این هدف دست یافت؛
۲. روایتگری به‌موقع، شفاف و صادقانه: با ایجاد سازوکارهای پاسخ‌گویی سریع و شفاف به رویدادها و بحران‌های داخلی و گریز از امنیتی‌سازی اطلاعات و فراهم آوردن امکان دسترسی به‌موقع و دقیق رسانه‌ها به حقایق. همچنین، با ارائه روایت‌های متکثر و جامع از رویدادها، به‌جای روایت‌های یکجانبه یا پنهان‌کاری و البته بازسازی اعتماد عمومی به رسانه‌های داخلی از طریق صداقت، شفافیت و پاسخ‌گویی پیوسته؛
۳. دیپلماسی رسانه‌ای فعال و هوشمندانه: با تدوین یک راهبرد بلندمدت و منسجم برای

دیپلماسی رسانه‌ای ایران در سطح منطقه‌ای و جهانی و همچنین، استفاده فعالانه از همه پلتفرم‌های ارتباطی نوین (شبکه‌های اجتماعی، پادکست‌ها، و رسانه‌های تعاملی) برای ترویج روایت‌های مثبت از ایران و مقابله با «ایران‌هراسی»، و همکاری فعالانه با رسانه‌های بین‌المللی، اندیشکده‌ها، و نخبگان فکری جهان برای ارائه تصویر واقع‌بینانه‌ای از ایران با توجه به ابعاد فرهنگی و هنری در دیپلماسی رسانه‌ای برای نفوذ نرم و ایجاد جذابیت، می‌توان به نتیجه مطلوب رسید.

برای پژوهش‌های آینده، پیشنهاد می‌شود:

۱. تحلیل قالب‌های دیگر برنامه‌سازی ایران اینترنشنال (مانند اخبار، گزارش‌های مستند، برنامه‌های شبکه‌های اجتماعی) برای ارائه تصویر جامع‌تری از راهبردهای رسانه‌ای این شبکه؛
۲. بررسی تأثیر این شبکه بر مخاطبان با استفاده از روش‌های کمی مانند نظرسنجی و گروه‌های متمرکز به منظور سنجش میزان اقتناع و تغییر نگرش در اقشار مختلف؛
۳. انجام پژوهش‌های تطبیقی میان بازنمایی ناآرامی‌های ۱۴۰۱ در ایران اینترنشنال با رسانه‌های فارسی‌زبان دیگری مانند «بی‌بی‌سی فارسی» و رسانه‌های داخلی، به منظور شناسایی تفاوت‌ها و شباهت‌ها در چارچوب‌بندی رویدادها؛
۴. بررسی بلندمدت پیامدهای این نوع بازنمایی‌ها بر هویت ملی، انسجام اجتماعی، و رفتار سیاسی جامعه ایران.*

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

منابع

- احمدی، نرگس؛ رضایی، سمیه (۱۴۰۲). بازنمایی زنان ایرانی در شبکه ایران اینترنشنال: رویکرد تحلیل گفتمان. پژوهش‌های فرهنگی رسانه، ۱۵(۲)، ۱۳۶-۱۱۵.
- علی‌پور، مرتضی؛ سلیمانی، فاطمه (۱۴۰۰). تحلیل گفتمان بازنمایی اعتراضات مردمی در شبکه ایران اینترنشنال. فصلنامه رسانه و جامعه، ۹(۳)، ۹۵-۷۳.
- تاجیک، محمدرضا (۱۳۸۹). نشانه‌شناسی؛ نظریه و روش. پژوهشنامه علوم سیاسی، ۵(۴)، ۳۹-۷.
- فناپی، امیر (۱۳۹۷). سواد رسانه‌ای در ایران: چالش‌ها و راهکارها. مطالعات فرهنگ و ارتباطات، ۱۰(۱)، ۹۴-۷۵.
- غلامی، محسن؛ فتحی، رضا (۱۴۰۱). بازنمایی نظام انتخاباتی ایران در رسانه‌های برون‌مرزی. پژوهش‌های ارتباطی، ۲۸(۴)، ۱۳۰-۱۱۰.
- گنجی، بهرخ؛ پورجعفری، علیرضا؛ یارکه سلخوری، آرزو (۱۴۰۲). تحلیل گفتمان اخبار ایران اینترنشنال درباره اغتشاشات پاییز سال ۱۴۰۱. مطالعات رسانه‌ای انقلاب اسلامی، ۲۰(۲)، ۱۴۵-۱۲۳.
- محمدی، رضا؛ کاظمی، پروانه؛ نادری، محمود (۱۴۰۱). تحلیل انتقادی گفتمان پوشش رسانه‌ای اعتراضات آبان ۹۸ در ایران اینترنشنال. مطالعات ارتباطی خاورمیانه، ۶(۱)، ۷۰-۴۹.
- نظری، کامران؛ عطایی، بهرام (۱۴۰۲). مقایسه گفتمان رسانه‌ای ایران اینترنشنال و BBC فارسی در پوشش مذاکرات هسته‌ای. مطالعات بین‌المللی و رسانه، ۵(۲)، ۱۰۶-۸۹.
- نظری، هادی؛ نعمتی انارکی، داود (۱۳۹۶). «شرق‌شناسی وارونه» در بازنمایی خبری سیمای جمهوری اسلامی ایران از غرب. پژوهشنامه علوم سیاسی، ۱۲(۲)، ۱۸۸-۱۵۱.
- نای، جوزف (۱۳۸۷). قدرت در عصر اطلاعات: از واقع‌گرایی تا جهانی شدن. ترجمه سعید میرترابی. تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- نای، جوزف اس (۱۳۹۲). آینده قدرت. ترجمه عسکر قهرمان‌پور، تهران: مطالعات راهبردی.
- وندایک، تونای (۱۳۷۸). تحلیل متن و گفتمان. ترجمه پیمان کی‌فرخی. تهران: پرسش.
- وندایک، تونای (۱۳۷۶). مطالعاتی در تحلیل گفتمان: از دستور متن تا گفتمان‌کاوی انتقادی. ترجمه شعبانعلی بهرام‌پور. تهران: مطالعات و توسعه رسانه‌ها.
- یورگنسن، ماریانه؛ فیلیپس، لوتیز (۱۳۸۹). نظریه و روش در تحلیل گفتمان. ترجمه هادی جلیلی. تهران: نی.

Ball-Rokeach, S. J., & DeFleur, M. L. (1976). A Dependency Model of Mass-Media Effects. *Communication Research*, 3(1), 3-21.

Baudrillard, J. (1983). *Simulations* (P. Foss, P. Patton, & P. Beitchman, Trans.). New York, NY: Semiotext(e).

Gerbner, G., Gross, L., Morgan, M., & Signorielli, N. (1980). The

- "Mainstreaming" of America: Violence Profile No.11. *Journal of Communication*, 30(3), 10-29.
- Hall, S. (1980). Encoding/Decoding. In S. Hall et al. (Eds.), *Culture, Media, Language*. Hutchinson.
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic Inquiry*. Sage.
- Livingstone, S., & Helsper, E. J. (2008). Parental Mediation of Children's Internet Use. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 52(4), 581-599.
- McCombs, M. E., & Shaw, D. L. (1972). The Agenda-Setting Function of Mass Media. *Public Opinion Quarterly*, 36(2), 176-187.
- Petty, R. E., & Cacioppo, J. T. (1986). *Communication and Persuasion: Central and Peripheral Routes to Attitude Change*. Springer-Verlag.
- Van Dijk, T.A. (1993). *Elite Discourse and Racism*. Sage Publications.
- Van Dijk, T. A. (1998). *Ideology: A Multidisciplinary Approach*. Sage Publications.
- Van Dijk, T. A. (2006). Discourse and Manipulation. *Discourse & Society*, 17(2), 359-383.

